

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

SENDER DEL MEDITERRANI GR-92

34a Etapa : AMPOSTA – MAS DE MIRALLES – FONT D'EN BURGÀ
LA FORADADA – ULLDECONA – RIU SÈNIA (PONT DE L'OLIVAR)

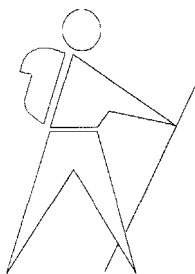
4 de març de 2007

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	6:30	h
Mas de Miralles. Inici de l'excursió.	8:30	h
Font d'en Burgà. Reagrupament i esmorzar.	9:25	h
	10:00	h
La Foradada. Reagrupament.	10:40	h
	10:50	h
Camí de les oliveres. Reagrupament.	11:45	h
	11:55	h
Autopista. Reagrupament.	13:05	h
	13:15	h
Ulldecona. Ermita de Loreto. Final d'etapa. Dinar.	14:05	h
Sortida amb autocar cap al riu Sènia.	16:30	h
Riu Sènia.	16:45	h
Sortida cap a Vilanova i la Geltrú.	17:15	h
Vilanova i la Geltrú.	19:30	h

Notes.-

- ** Esmorzarem a la font d'en Burgà, a mitja pujada de la Foradada. Dinarem en arribar a Ulldecona; hi ha restaurants. El dinar comunitari es farà al restaurant Bon Lloc, situat al costat de l'ermita de Loreto.
- ** Després de dinar és previst anar fins al riu Sènia amb l'autocar.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **vigileu que hi sigui tothom**.
- ** Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, **no correu ni aneu massa LENTS !!**
- ** **Atenció:** La Secció de Senders disposa d'un telèfon mòbil (**680102567**). Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge **utilitzeu només** aquest telèfon. (Els dissabtes de 14h a 16h i el diumenge a partir de mitja hora abans de l'hora prevista per a la sortida).

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

SENDER DEL MEDITERRANI GR-92

**34a Etapa : AMPOSTA – MAS DE MIRALLES – FONT D'EN BURGÀ
LA FORADADA – ULLDECONA – RIU SÉNIA (PONT DE L'OLIVAR)**

4 de març de 2007

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

A partir de Salou, quan el GR-92 va retornar a la riba del Mediterrani, les etapes que s'han fet no han tingut grans desnivells tot i que en alguns trams sí que hi havia moltes pujades i baixades; per altra banda, l'itinerari sempre s'ha fet per la línia de la costa. En aquesta última etapa del sender del Mediterrani per terres del Principat l'escenari canvia radicalment; el sender abandona la costa i s'enfila pels vessants del massís del Montsià fins arribar a l'espectacular Foradada que amb els seus 671 metres d'altitud ofereix una esplèndida panoràmica del Delta de l'Ebre. Tot seguit davalla per l'altra vessant de la muntanya per finalitzar al riu Sénia al costat d'Ulldecona.

Davant de l'excessiu quilometratge d'aquesta etapa (24,98 km) i del seu gran desnivell acumulat (~ 1200 m) es va decidir neutralitzar el tram inicial, Amposta – Mas de Miralles (7,15 km) i el tram final Ermita de Loreto d'Ulldecona – Riu Sénia (1,41 km) amb la qual cosa el quilometratge passa a ser de 16,42 km.

La neutralització del primer tram, a més a més de reduir el quilometratge, està justificada perquè és una continuació de la monòtona etapa anterior i és possible perquè els autocars poden accedir fins al mas de Miralles. L'última part de l'etapa, fins arribar al riu Sénia, és previst fer-la amb autocar.

Horari Parcial	Horari Total	Distància (km)
0:00	0:00	0,000

Entrada a Amposta (Pal indicador)(4,5 m).- En aquest punt comença el GR-192. El GR-92 segueix cap a la dreta per la carretera TV-3408 d'Amposta a Sant Carles de la Ràpita.

0:06	0:06	0,400
------	------	-------

Canal de la Ràpita.- Va en direcció sud. Antigament era navegable. Convé no equivocar-se de canal, ja que s'haurà de seguir una bona estona. Es pot avançar per ambdós costats del canal; es recomana el costat dret.

0:20	0:26	1,850
------	------	-------

Comporta.- A la dreta s'hi veu el Montsianell i el Montsià; es continua pel costat del canal.

0:30 0:56 3,900

L'Enclusa.- Restes de construccions utilitzades quan el canal era navegable. Es deixa el canal i es pren una pista en direcció oest. Prop d'aquest punt, al costat est del canal hi ha els Ullals de Baltassar, que és una surgència d'aigua entremig dels arbres.

0:07 1:03 4,400

Antic traçat de via de tren.- Es tracta de l'antiga línia de tren de la vall de Zafán, que anava de Sant Carles de la Ràpita a Saragossa. Es gira a l'esquerra, sud, pel traçat de la via.

0:07 1:10 4,900

Lligallo del Mas de Miralles.- Cal seguir-lo, girar a la dreta i prendre definitivament la direcció cap al Montsià, oest. Immediatament es creua la carretera N-340, tot continuant per pista asfaltada.

0:23 1:33 6,400

Bifurcació.- Es pren la pista de l'esquerra en direcció sud-oest.

0:12 1:45 7,150

Bifurcació passat l'accés al Mas de Miralles (84 m).- Es deixa la pista i es pren a l'esquerra un sender en forta pujada tot fent giragonses. El GR-92 ha canviat radicalment el seu tarannà pla i pren un caire muntanyenc tot començant la pujada al Montsià.

0:15 2:00 (0:15) 8,050 (0,900)

Collet (285 m).- Continua la pujada, encara que de forma més suau. Es va eixamplant la vista sobre el Delta de l'Ebre.

0:15 2:15 (0:30) 9,150 (2,000)

Pla de Gallos.- Lloc molt atractiu, amb restes de feixes i altres construccions. El sender va planer i entra en el vessant nord del barranc de Mata-redona on apareix una bassa natural amb interessants característiques i flora.

0:20 2:35 (0:50) 10,000 (2,850)

Bifurcació.- Punt de confluència amb el PR-C-83 que per l'esquerra prové de Sant Carles de la Ràpita. Els dos senders continuen junts per un bosc de carrasques i ben aviat s'arriba al llit del barranc i es reprèn la pujada.

0:05 2:40 (0:55) 10,340 (3,190)

Font d'en Burgà (430 m).- Acostuma a tenir aigua. En aquest punt el PR-C-83 se separa del GR-92 i puja pel vessant marítim directament a la Foradada on es torna a unir al GR-92.

0:10 2:50 (1:05) 11,090 (3,940)

Pujada.- El GR-92 redreça la pujada i es camina per un bosc molt frondós, dels pocs que queden en aquesta serra, sempre remuntant el barranc de Mata-redona.

0:10	3:00	(1:15)	11,490	(4,340)
------	------	--------	--------	---------

Mas de Mata-redona (550 m).- Punt de confluència amb el PR-C-83-1 que per la dreta prové de les Ventalles; els dos senders continuen junts a peu pla en direcció sud. Cal estar atent a la senyalització.

0:10	3:10	(1:25)	12,270	(5,120)
------	------	--------	--------	---------

Bifurcació.- Es deixa a la dreta el camí que va al coll de la Foradada, per on passa el GR-92, però cal prendre el corriol de l'esquerra, per a no passar de llarg un dels punts importants d'aquest GR.

0:07	3:17	(1:32)	12,570	(5,420)
------	------	--------	--------	---------

La Foradada (671 m).- Poc abans d'arribar en aquest punt hi ha la confluència amb el PR-C-83. Inesperada sorpresa i punt emblemàtic del GR-92, que en aquest lloc és mediterrani i muntanyenc a la vegada. Es pot contemplar una immillorable panoràmica sobre la costa dels Alfacs. Al fons, les illes Columbretes. Es baixa en direcció oest pel camí principal.

0:05	3:22	(1:37)	12,850	(5,700)
------	------	--------	--------	---------

Collet de la Foradada (650 m).- Es continua pel camí que se seguia i es creua una tanca de bestiar.

0:03	3:25	(1:40)	13,110	(5,960)
------	------	--------	--------	---------

Placa en record de Llibert Carulla, promotor del GR-92 i del senderisme en general.- El GR continua pel mateix camí que davalla.

0:03	3:28	(1:43)	13,270	(6,120)
------	------	--------	--------	---------

Divisòria d'aigües.- Entre els barrancs de la Carbonera i de l'Astor. El PR-C-83-1 va cap a la dreta davallant en direcció al refugi Enric Aguadé, que porta aquest nom en honor d'un altre dels promotors del senderisme. El GR-92 i el PR-C-83 segueixen recte.

0:12	3:40	(1:55)	13,970	(6,820)
------	------	--------	--------	---------

Mas del Comú (525 m).- El mas queda a uns 50 metres a la dreta. A la clotada que té al davant hi ha una font. En direcció oest es pot veure la Foia o depressió d'Ulldecona i l'ermita de la Pietat a l'altre costat. El PR-C-83 pren un camí a l'esquerra que puja i el GR-92 va cap a la dreta.

0:12	3:52	(2:07)	14,690	(7,540)
------	------	--------	--------	---------

El Caragolet.- El camí baixa fent esses. Al fons es veu la vall d'Ulldecona i la seva plana.

0:08	4:00	(2:15)	14,950	(7,800)
------	------	--------	--------	---------

Barranc.- Es creua a gual; el GR-92 segueix baixant pel seu costat dret.

0:07	4:07	(2:22)	15,370	(8,220)
------	------	--------	--------	---------

Tàlveg.- El sender passa per dins del llit del barranc.

0:03	4:10	(2:25)	15,570	(8,420)
------	------	--------	--------	---------

Camí de les oliveres (270 m).- Es desemboca en un camí més ample, que cal seguir a l'esquerra en mig d'oliveres. Atenció si es va en sentit contrari. Es deixen trencalls a dreta i esquerra que van als oliverars.

0:25	4:35	(2:50)	17,310	(10,160)
------	------	--------	--------	----------

Trencall.- El camí de l'esquerra, puja a la Torreta, punt culminant del Montsià.

0:10 4:45 (3:00) 17,800 (10,650)

Pont sobre el barranc de les Codines (180 m).- A l'esquerra, sud, es veu la silueta característica del puig dels Castelletes. Des d'aquí el camí es converteix en pista. Passats un 100 metres es deixa una pista asfaltada a la dreta. A partir d'aquest punt, en les bifurcacions cal seguir sempre la pista més grossa.

0:35 5:20 (3:35) 20,110 (12,960)

Autopista A-7 (139 m).- Es pot creuar pel pont de la carretera o millor per un túnel tot seguint recte.

0:20 5:40 (3:55) 21,430 (14,280)

Sèquia de la Foia (127 m).- Es travessa i es voreja per l'esquerra la Bassa del Montsià. Immediatament es recupera la direcció cap a Ulldecona, oest, passant per una rotonda.

0:07 5:47 (4:02) 21,960 (14,810)

Via del ferrocarril.- Es creua per un pont. Immediatament s'arriba a la carretera de Tortosa, que cal prendre a l'esquerra per entrar a Ulldecona pel carrer Major.

0:10 5:57 (4:12) 22,670 (15,520)

Ulldecona (134 m).- Plaça de Sales i Ferrer. Pel carrer del Calvari s'uneix el GR-8 (Sender del Maestrat) que baixa dels Ports de Besseit.

0:13 6:10 (4:25) 23,570 (16,420)

Ermita de Loreto (135 m).- Al costat d'una rotonda, a la sortida de la vila; es pren la pista que va en direcció sud-oest, deixant l'ermita a l'esquerra. El sender va a peu pla i es veu el castell d'Ulldecona, recentment restaurat, a la dreta.

NOTA.- Els autocars estaran aparcats prop de l'ermita de Loreto.

0:18 6:28 24,790

Molí de l'Olivar.- La pista gira a la dreta nord-oest. Es deixa un trencall a l'esquerra.

0:02 6:30 24,980

Riu Sénia (140 m).- El pont de l'Olivar permet creuar el riu. Al costat hi ha el monument que marca el límit de l'itinerari del GR-92 per terres del Principat.

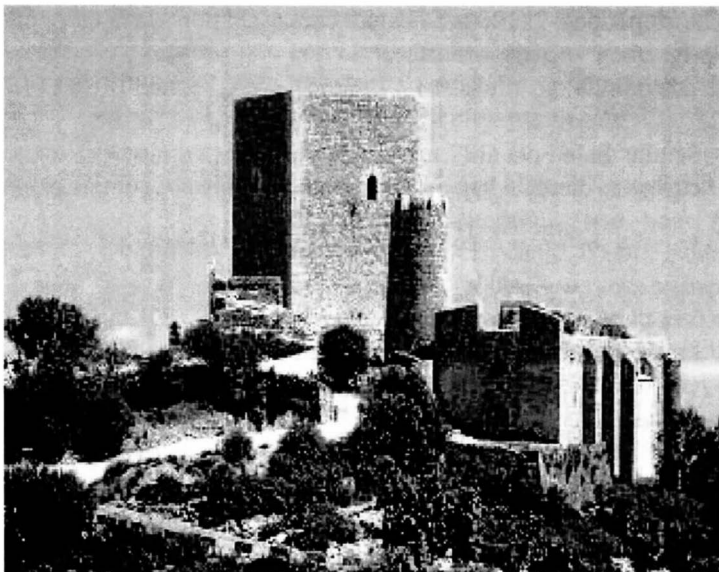
ULLDECONA

Dels primers habitants coneguts del terme d'Ulldecona queden els onze abrics neolítics, situats a la serra de Godall (prop de l'Ermita de la Pietat), que formen el conjunt més important de Catalunya i que, com tot l'art rupestre llevantí van ser declarats Patrimoni de la Humanitat per la Unesco l'any 1998. El seu estat de conservació no és molt bo. Al gener del 2003 es va fer un tancament de protecció a distància de les pintures rupestres.

En algunes de les moles de la serra de Montsià i de la serra de Godall també hi ha vestigis d'assentaments ibèrics, entre els quals destaca el poblat dels Castellets o la Ferradura. Del pas dels romans queda el traçat de la via Augusta, que passava per la Miliana i Sant Joan del Pas, i alguns indicis de viles rurals.

El castell d'Ulldecona fou conquerit als àrabs l'any 1148 per Ramon Berenguer IV i concedit posteriorment a l'ordre de l'Hospital que va construir els seus edificis més emblemàtics: la torre rodona, l'església i la torre quadrada.

El nucli primitiu d'Ulldecona, segons la carta de població de 1222, era dins el recinte del castell. Passats els primers moments d'inestabilitat política i quan Jaume I havia fixat el riu de la Sénia com a frontera entre el Principat i el Regne de València, Ulldecona es trasllada a la Foia i forma el nucli originari de l'actual població (carta de població de 1273). L'any 1373 s'inicia la construcció de l'església parroquial de Sant Lluç, que es va consagrar el 1421.

Ulldecona, Alcanar i la Sénia van ser creats amb la finalitat de ser frontera; però l'estructura d'Ulldecona sembla que està pensada, des d'un principi, per ser més gran i organitzada. El centre històric, emmurallat fins al segle XIX, té la típica forma de ciutat romana, amb dos eixos perpendiculars; el primer, que coincidiria amb l'actual carrer Major, començava al portal de Tortosa (actual ajuntament) i acabava al de València (Plaça de Sales i Ferré). El segon eix, format pels actuals carrers Sant Lluç (del Pes) i Sant Antoni, començava al portal de Morella (o del Pes) i acabava al del Mar (o de l'Abeurador).

El camí de ronda de l'antiga muralla era d'uns 1100 metres i coincidiria amb els actuals carrers Murada de Dalt i Murada de Baix. Malgrat això, es continua treballant amb la hipòtesi que el nucli original seria més menut que el descrit anteriorment i podria situar-se entre la casa de la Comanda per un costat i els carrers del Pilar i Roger de Llúria (de l'Embut) per l'altre. El plànol més antic que es conserva de la vila és de la guerra del Francès i encara no s'hi observen edificacions extramurs, però és molt probable que el recinte estigués molt ple i que moltes cases allarguessin les parets fins a les muralles.

Durant el segle XIX el poble s'aniria engrandint i sortiria fora de les murades. Els portals deixaren d'emprar-se després de la tercera carlinada. L'expansió definitiva tindria lloc al primer terç del segle XX, que coincidiria amb l'època de plenitud del desenvolupament agrícola de la zona, quan s'hi produiria el típic creixement reticular dels eixamples que havia afectat un segle abans les ciutats industrials. La via del tren atura l'expansió urbana per l'est i el poble s'expandeix en les altres direccions, tot i que darrerament ha anat creixent més cap a l'oest.

Ulldecona és una vila bàsicament d'habitatges unifamiliars, amb carrers prou amples i aptes per a les exigències modernes. Una de les característiques que criden més l'atenció al viatger que camina per Ulldecona són les finestres horitzontals, allargades i amb una corriola (collada al mig de la part alta) que hi ha a les engorifes de les cases més antigues. Servien per pujar el blat i altres productes del camp directament del carro a dins de casa, on es conservaven fins al seu consum.

La Comanda d'Ulldecona (de l'ordre de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem) va exercir el seu poder sobre un ampli territori durant més de cinc segles. Durant aquest temps es van produir a Ulldecona moltes visites i estades de reis, entre les que cal destacar les de Jaume I, Carles I i Felip II. Aquest darrer, l'any 1586, va deixar en record de la seva estada un calze que avui dia forma part del tresor parroquial. Abans, però, al 1349 es va convocar el Parlament a Ulldecona per Pere el Cerimoniós i al 1414 van ser les Corts les convocades per Ferran I.

Un capítol dramàtic de la història d'Ulldecona són les guerres que l'han afectat: la dels Segadors, les guerres Carlines i l'última Guerra civil, que han costat a la població importants pèrdues econòmiques i humanes. La desamortització de Mendizábal va afectar l'ordre dels frares Dominics, establerts al convent del Roser. L'altre convent existent a Ulldecona, el de les monges Agustines, no es va veure afectat per aquestes mesures i, encara avui dia, hi ha allí una comunitat de religioses.

Les pintures rupestres dels abrics d'Ermites de la Serra de la Pietat d'Ulldecona

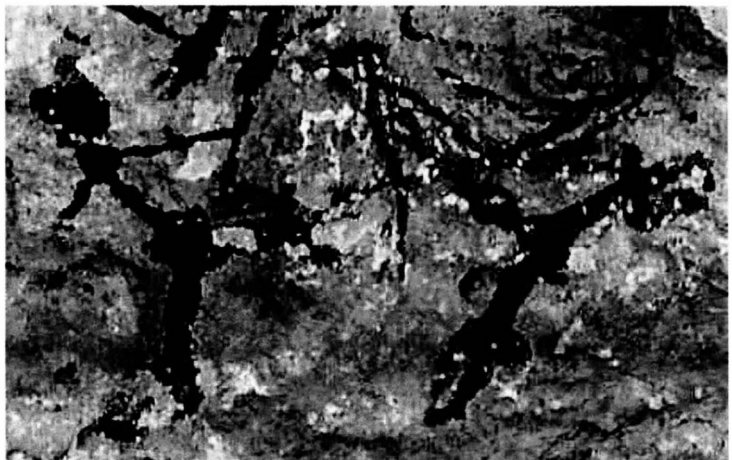
La majoria de les pintures rupestres dels abrics Ermites de la serra de la Pietat d'Ulldecona es troben en el context del que anomenem art rupestre llewantí, encara que també hi ha algunes figures que pertanyen a l'estil esquemàtic. La importància d'aquest conjunt de pintures rupestres ha estat reconeguda, ja que els onze abrics d'Ermites i els dos abrics de la partida de les Esquaterades constitueixen 13 dels 757 jaciments inclosos per la UNESCO en la declaració de l'art rupestre de l'arc mediterrani de la Península Ibèrica com a Patrimoni Mundial.

Les pintures es troben en el vessant sud-est de la Serra de la Pietat, també anomenada Muntanyes de Godall. Pocs metres per damunt del santuari comença el terme de Godall. De manera que les pintures es troben al terme d'Ulldecona, a la comarca del Montsià (Tarragona). La Serra de la Pietat és un massís calcari situat al sud-est de la Plana de la Galera, entre els Ports de Besseit i la Serra del Montsià.

L'abric més proper al santuari, el VIII, es troba a uns 200 m. del santuari o ermita de la Pietat. La longitud total dels abrics d'Ermites és de 260 m. Aproximadament al centre del conjunt hi ha la Cova Fosca, visible des de la carretera, on hi ha l'abric V, el primer que fou descobert.

Més amunt, es troba la partida Esquaterades on hi ha també dos abrics. La línia de concavitats que alberga les pintures rupestres es veu des del santuari, al qual s'accedeix per un desviament que hi ha a la carretera de Santa Bàrbara, a uns 5 km d'Ulldecona.

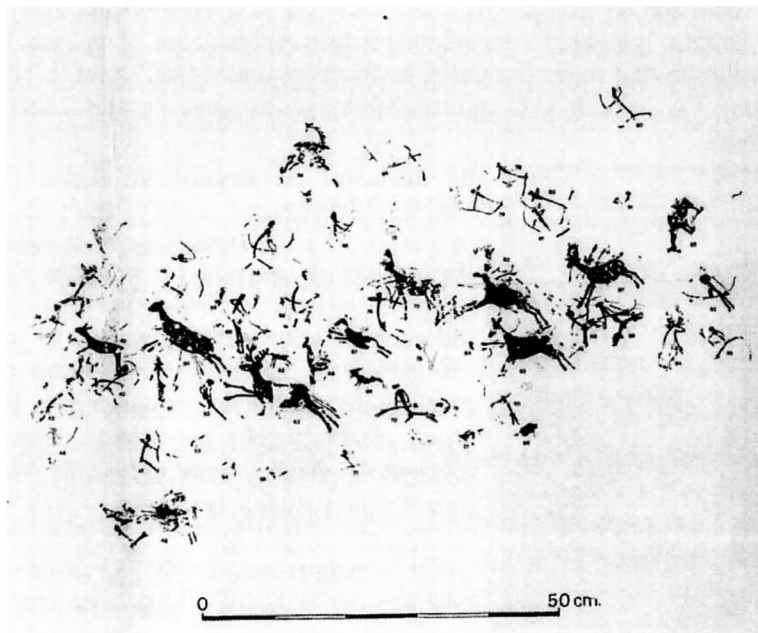
Les pintures es troben generalment al sostre o bé on la paret s'inclina cap a l'exterior. Els materials emprats són els habituals en les pintures rupestres llewantines: òxids de ferro i manganès barrejats amb substàncies aglutinants de tipus animal, com greix o clara d'ou.

Els colors que predominen són el castany-roig i el negre, amb diferents tonalitats. És clar que els colors també varien segons la llum que incideix en les pintures. En algunes figures trobem la combinació de dos colors, que

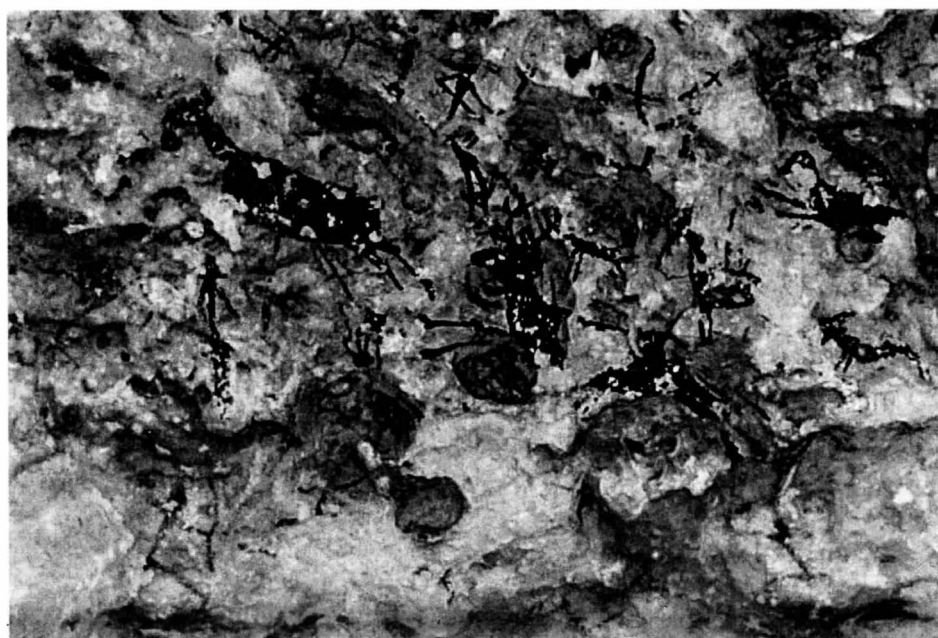
no es pot atribuir a l'acció d'un sol creador. Les figures que presenten més d'un color són repintats o afegitons que es van fer sobre una figura anterior.

El més interessant pel que fa a la composició és l'abric I perquè és el que ha conservat més figures en bon estat i perquè la majoria d'aquestes figures formen part d'una gran escena de cacera.

El tema principal de la composició és la cacera d'un grup de cérvols. De la manera com es troben situats els arquers i de l'organització de l'escena es pot deduir que els caçadors segueixen una estratègia d'encerclament i emboscada. Els cérvols es troben en dos petits grups, envoltats i perseguits per nombrosos caçadors que els disparen fletxes.

En el primer grup trobem els cérvols i un animal indeterminat que hom ha identificat amb un cànid. També podríem incloure en aquest grup més avançat el caprí. Aquests animals són encerclats i atacats per diversos grups d'arquers. A l'esquerra del plafó, els arquers tapen la fugida dels animals més avançats. En la foto inferior es pot veure amb detall una part del segon grup de cérvols.

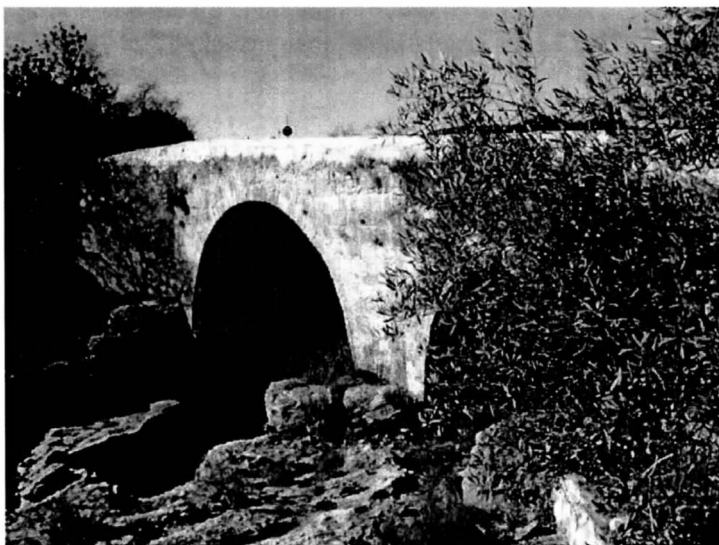

EL RIU SÈNIA

El riu Sénia constitueix el nexa d'unió entre Catalunya i el País Valencià i és el límit administratiu d'ambdues comunitats. Deixant de banda els límits entre comunitats, el riu és la porta d'entrada a la Tinença de Benifassà i l'accés natural al massís dels Ports. D'altra banda cal ressaltar la importància del riu com a corredor biològic entre les parts altes del massís muntanyós i les planes interiors per on discorre de camí a la mar.

El riu neix al barranc del Salt, molt a prop del poble de Fredes i desemboca al Mediterrani entre les poblacions d'Alcanar i Vinarós, més concretament a la zona coneguda com Sol de Riu. La capçalera del riu està constituïda per un entramat de barrancs que només porten aigua durant les èpoques de pluges, a excepció d'alguns barrancs com el del Salt o la Fou a l'alçada de la font del Teix. Els més importants són el barranc de la Fou i el de la Pobla, que conflueixen a l'embassament que regula el cabal aigües avall. A partir d'aquest punt, el cabal és constant durant uns 10 km i podem observar un riu envoltat d'un frondós bosc de ribera amb paratges que inviten a visitar-lo.

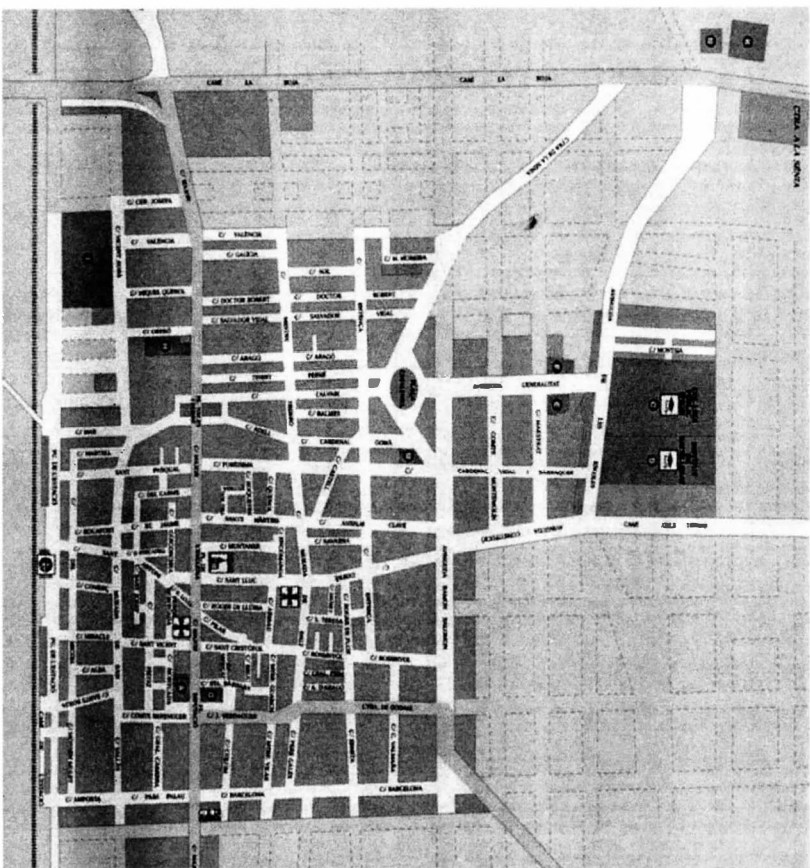
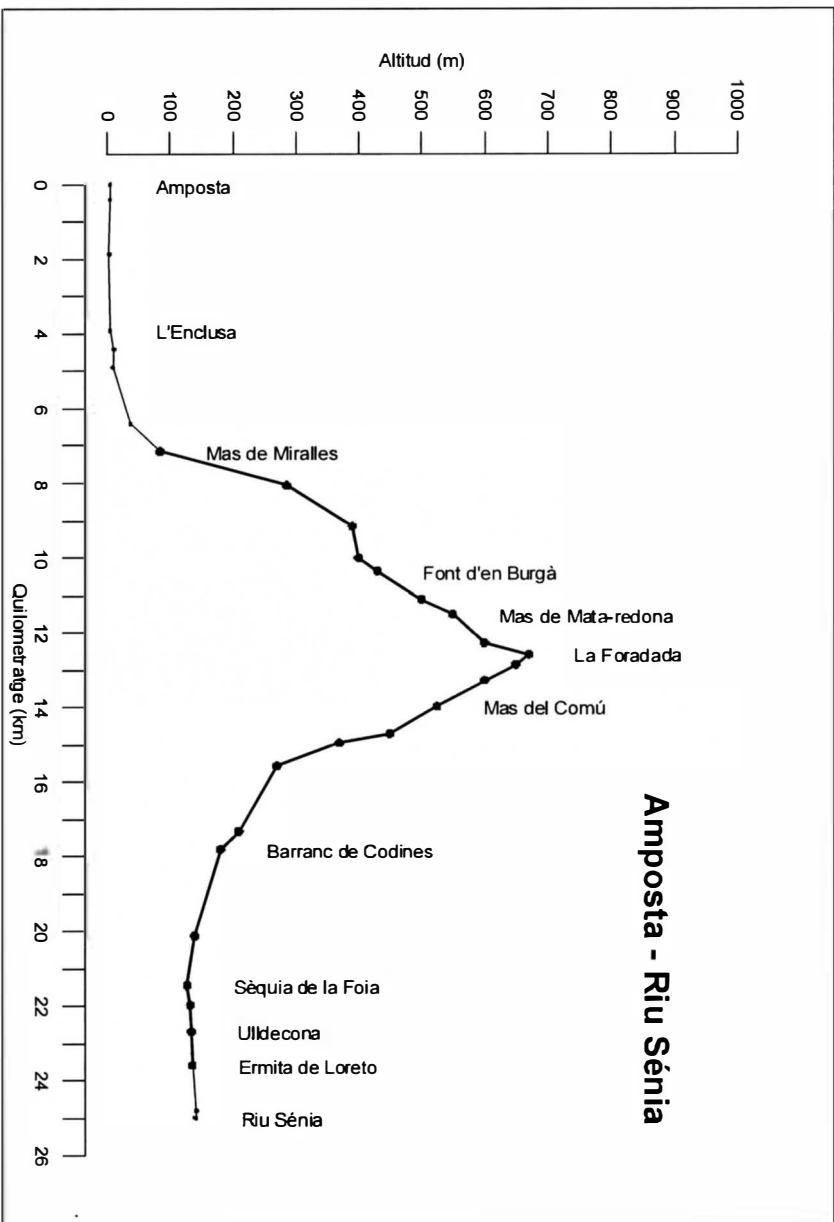
Un altre dels atractius del riu són els tolls, basses naturals formades pel desgast de l'aigua en el seu pas per damunt de la roca calcària. També hi ha basses artificials fetes per la mà de l'home, conegudes com peixeres, partidors o tanques. A partir de la construcció de petites preses, es canalitzava l'aigua a una sèquia i d'aquesta forma es formava la bassa. Normalment, l'aigua canalitzada per aquests sistemes es destinava per a l'ús agrícola o industrial. Avui dia, aquestes peixeres i tolls són excel·lents llocs per gaudir d'un bon bany i refrescar-se de la calor de l'estiu.

BIBLIOGRAFIA

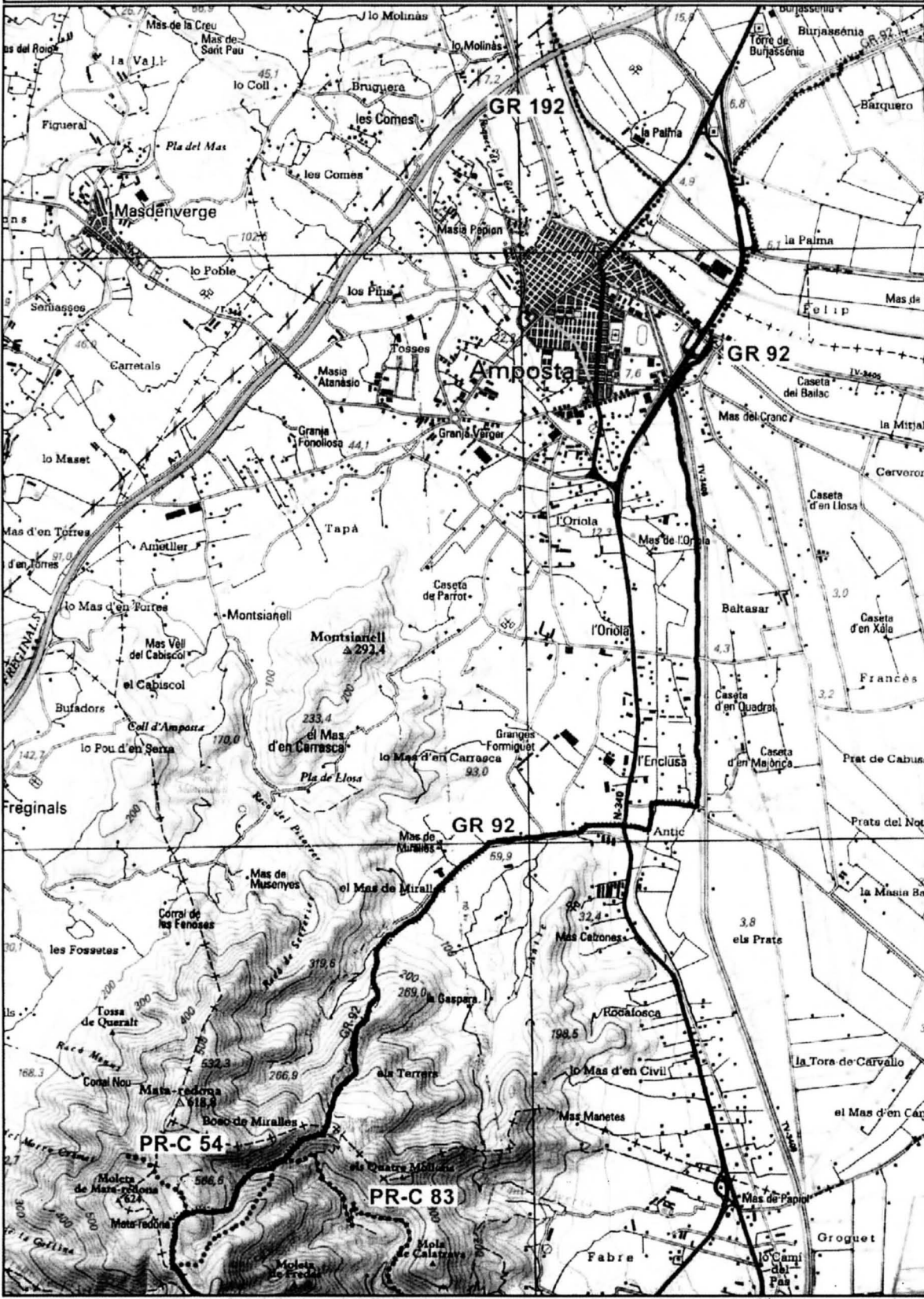
- ** GGCC. Volum 13. El Baix Ebre i el Montsià (1984)
- ** Hipermapa de Catalunya: <http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/actuacions/territori/hipermapa.jsp>
- ** Topoguia del GR-92.FEEC- CS. (2004): <http://www.feec.org/examples/servlet/Sender?idsender=179>
- ** Uldecona: <http://www.uldecona.org/>
- ** Parc Cultural de la Foia: <http://www.tinet.org/~castell/>

Agustí Poch. Març 2007

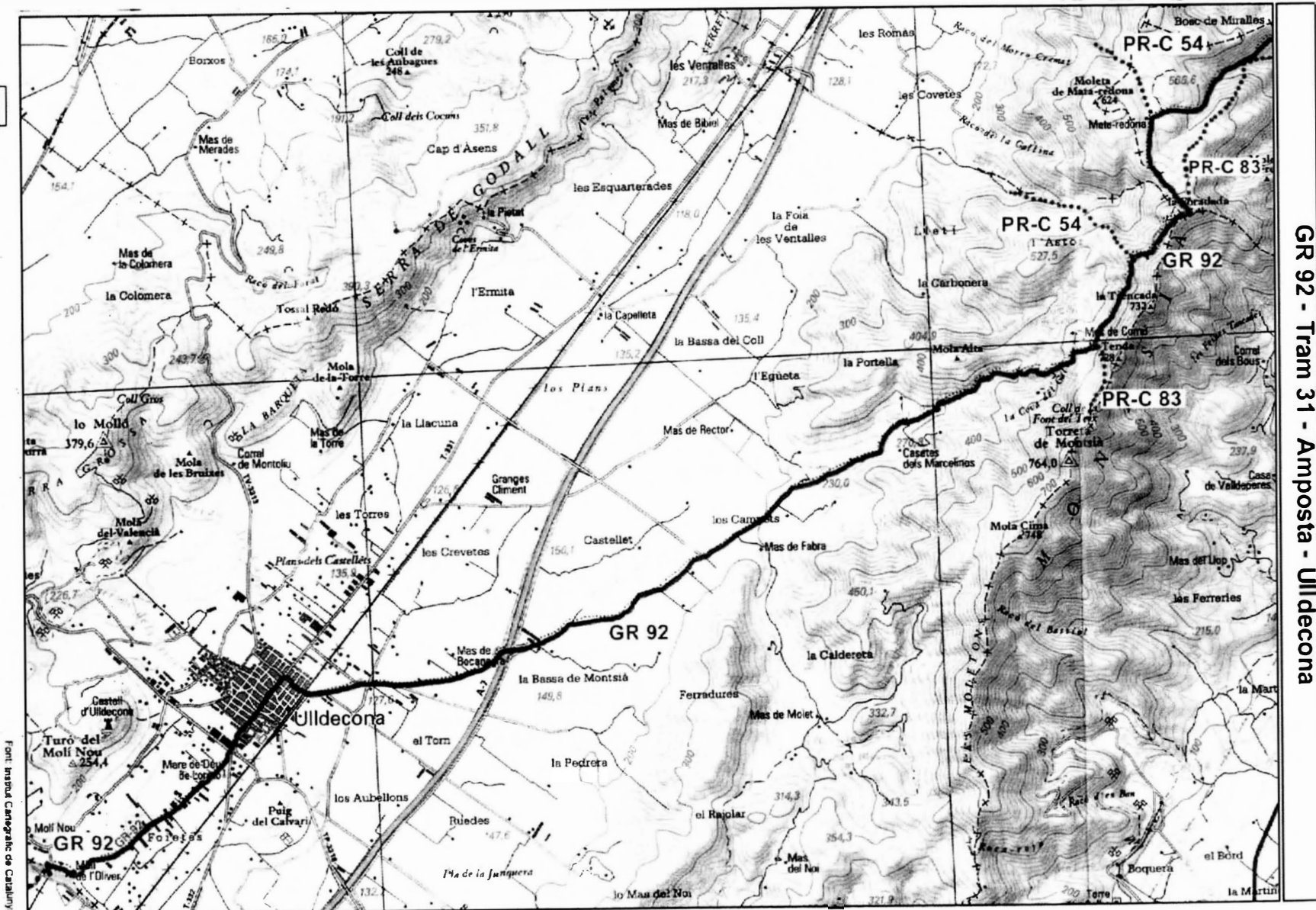

ULLDECONA

GR 92 - Tram 31 - Amposta - Ulldecona

Font: Institut Cartogràfic de Catalunya

GR 92 - Tram 31 - Amposta - Ulldecona